

Andrew Sean Greer

De glorieuze reis van
Arthur Less

Vertaald uit het Engels door Jan de Nijs en Gerda Baardman

SIGNATUUR

2019

De personages en gebeurtenissen in dit boek zijn ontsproten aan de fantasie van de auteur. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

Voor Daniel Handler

Less in het begin

Vanuit mijn positie is het verhaal van Arthur Less niet zo slecht.

Moet je hem zien zitten: gesoigneerd op de ronde pluchen bank in de hotellobby in zijn blauwe pak en zijn witte overhemd, de benen bij de knie over elkaar geslagen zodat een van zijn gepoetste loafers aan zijn tenen bungelt. De pose van een jongeman. Zijn slanke silhouet is inderdaad nog steeds dat van zijn jongere zelf, maar nu hij bijna vijftig is, begint hij net als een bronzen beeld in een park, dat afgezien van de ene knie die het geluk heeft door schoolkinderen te worden kaal gestreeld, prachtig te verkleuren tot dezelfde tint als de bomen om hem heen. Zo is ook Arthur Less, ooit jeugdig roze met goud, net zo vaal geworden als de bank waarop hij met een vinger op zijn knie tikkend naar de staande klok staart. De lange, aristocratische neus is eeuwig zonverbrand (zelfs in deze bewolkte New Yorkse oktobermaand). Het verwassen blonde haar is bovenop te lang en aan de zijkanten te kort; sprekend zijn grootvader. Hij heeft dezelfde waterig blauwe ogen. Luister: misschien hoor je het *tik, tik, tik* van de nerveuze spanning terwijl hij naar die klok staart, die helaas zelf niet tikt. Hij staat al vijftien jaar stil. Dat beseft Arthur Less niet; nog steeds, ondanks zijn rijpe leeftijd, gelooft hij dat begeleiders voor literaire evenementen op tijd komen en dat je erop kunt vertrouwen dat piccolo's de klok in de lobby opwinden. Hij draagt geen horloge; zijn vertrouwen is rotsvast. Het is puur toeval dat de klok is blijven stilstaan op halfzeven,

vrijwel precies de tijd waarop hij moet worden opgehaald voor de bijeenkomst van deze avond. De arme man weet het niet, maar het is al kwart voor zeven.

Terwijl hij wacht, dwaalt een jonge vrouw in een bruine wollen jurk, een soort kolibrie van tweed, door het vertrek en bestuift eerst de ene en dan de andere groep toeristen. Ze steekt haar gezicht in een groepje stoelen, stelt een bepaalde vraag en schiet dan ontevreden met het antwoord verder naar het volgende. Less ziet haar niet terwijl ze haar ronde maakt. Hij concentreert zich te veel op de kapotte klok. De jonge vrouw loopt naar de receptionist en dan naar de lift, waar ze een groep opgedirkte dames opschrikt die op weg zijn naar het theater. Ze loopt telkens langs de losse schoen van Less. Als hij had opgelet, dan zou hij misschien de nerveuze vraag van de vrouw hebben gehoord die verklaart waarom ze die aan iedereen in de lobby stelt, behalve aan hem:

‘Pardon, bent u mevrouw Arthur?’

Het probleem – dat in deze lobby niet zal worden opgelost – is dat de begeleidster ervan uitgaat dat Arthur Less een vrouw is.

Tot haar verdediging kan worden aangevoerd dat ze maar één roman van hem heeft gelezen, in elektronische vorm, zonder foto, en dat ze de vrouwelijke verteller zo dwingend, zo overtuigend vond dat ze zeker wist dat alleen een vrouw die had kunnen schrijven; ze zag de auteursnaam aan voor het zoveelste merkwaardige Amerikaanse gendercuriosum (ze is Japanse). Voor Arthur Less is dat zeldzaam lovend. Maar daar heeft hij op dit moment weinig aan, op die ronde bank met de opening in het midden waaruit een oliepalm oprijst. Want het is inmiddels tien voor zeven.

Arthur Less is drie dagen in New York voor een openbaar interview met de vermaarde sciencefictionschrijver H.H.H. Mandern ter gelegenheid van het verschijnen van H.H.H. Manderns nieuwe roman, waarin hij zijn zijn woest populaire

holmesiaanse robot Peabody weer tot leven wekt. In de boekenwereld is dat voorpaginanieuws en achter de schermen rinkelt er een hoop geld. Geld in de stem die Less vanuit het niets belde om te vragen of hij bekend was met het werk van H.H.H. Mandern en of hij zich wellicht vrij kon maken voor een interview. Geld in de berichten van de uitgever waarin Less werd meegedeeld welke onderwerpen voor H.H.H. Mandern absoluut taboe waren (zijn vrouw, zijn dochter, zijn slecht ontvangen poëziebundel). Geld in de keuze van de zaal en de posters die overal in de Village hingen. Geld in de opblaasbare Peabody die voor het theater in de wind op en neer deinde. Geld zelfs in het hotel dat voor Arthur was geboekt en waar hij op een berg appels werd gewezen, 'service van de zaak', waarvan hij vrijelijk mocht pakken, overdag en 's nachts, ga gerust uw gang. In een wereld waarin de meeste mensen één boek per jaar lezen, is er veel geld gemoeid met de hoop dat dit dat ene boek wordt en dat deze avond de aftrap is voor een grootse zegetocht. En ze rekenen op Arthur Less.

Nog steeds zit hij plichtsgetrouw naar de stilstaande klok te kijken. Hij ziet de begeleidster niet die terneergeslagen naast hem staat. Hij ziet niet dat ze haar sjaal rechttrekt en zich dan door de centrifuge van de draaideuren naar buiten laat slingeren. Aanschouw het dun wordende haar op zijn kruin, het snelle knippen van zijn ogen. Aanschouw zijn kinderlijk vertrouwen.

Eens, toen hij in de twintig was, had een dichteres met wie hij stond te praten haar sigaret in een bloempot uitgedrukt en gezegd: 'Het lijkt wel alsof je geen huid hebt.' Dat had een *dichteres* gezegd. Iemand die aan de kost kwam door in het openbaar haar vel af te stropen had gezegd dat *hij*, de lange, jonge, hoopvolle Arthur Less, *geen huid had*. Maar het was waar. 'Je moet wat meer eelt kweken,' zei zijn oude rivaal Carlos destijds vaak, maar Less begreep niet wat hij bedoelde. Moest hij valser wor-

den? Nee, hij moest zich beter tegen de wereld beschermen, een pantser krijgen, maar dat kun je toch net zomin ‘kweken’ als gevoel voor humor? Of doe je alsof je het hebt, zoals een humorloze zakenman die grappen uit zijn hoofd leert, en als ‘waaninnig grappig’ wordt beschouwd en bij feestjes altijd weggaat voordat hij door zijn materiaal heen is?

Wat het ook is, Less heeft het nooit kunnen aanleren. Hij is de veertig gepasseerd en het enige wat hij heeft weten te kweken is een vriendelijk soort zelfbewustzijn, iets als het transparante pantser van een pas vervelde krab. Een matige recensie of achteloze belediging doet hem niets meer, maar hartzeer, echt, onvervalst hartzeer, dringt door zijn dunne huid en ontlokt daaraan net zulk rood bloed als vroeger. Hoe is het mogelijk dat zoveel dingen met de jaren minder interessant worden – filosofie, radicalisme en ander geestelijk fastfood – maar dat *hartzeer* altijd even erg blijft? Misschien komt het doordat hij er steeds verse bronnen voor vindt. Zelfs irrationele oude angsten werden nooit overwonnen, alleen vermeden: telefoneren (met trillende handen het nummer draaien alsof hij een tikkende bom moet demonteren), een taxi nemen (klungelen met kleingeld en eruit wegvluchten alsof hij gegijzeld wordt), en op een feest met aantrekkelijke mannen of beroemdheden praten (in zijn hoofd nog steeds een goede binnenkomer repeterend totdat tot hem doordringt dat ze al afscheid nemen). Al die angsten zijn er nog wel, maar het verstrijken van de tijd heeft voor oplossingen gezorgd. Sms, WhatsApp en e-mail hebben hem voor goed van het telefoneren bevrijd. Taxi’s kregen pinapparaten. Een gemiste kans kan online alsnog contact met je opnemen. Maar hartzeer – hoe kun je dat vermijden, tenzij je helemaal van de liefde afziet? Uiteindelijk was dat de enige oplossing die Arthur Less kon bedenken.

Misschien verklaart dat waarom hij negen jaar aan een zekere jongeman heeft gewijd.

Ik had nog verzuimd te vermelden dat er een Russische kosmonautenhelm op zijn schoot ligt.

Maar nu heeft hij geluk: uit de wereld buiten de lobby klinkt een klok: een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, en Arthur Less springt op. Moet je hem zien: hij staart naar zijn verrader, de klok, rent naar de receptie en stelt – eindelijk – de essentiële vraag omtrent de tijd.

‘Ik snap niet hoe u erbij kwam dat ik een vrouw zou zijn.’

‘U bent zo’n getalenteerd schrijver, meneer Less. U hebt me op het verkeerde been gezet! Wat hebt u daar?’

‘Dit? De boekhandel had me gevraagd...’

‘Ik vond *Donkere materie* zo mooi. Er staat een passage in die me aan Kawabata doet denken.’

‘Dat is een van mijn lievelingsschrijvers! *De oude hoofdstad*. Kioto.’

‘Daar kom ik vandaan, meneer Less.’

‘Echt? Ik ga er over een paar maanden heen...’

‘Meneer Less. Er is een probleem...’

Dit gesprek vindt plaats terwijl de vrouw in de bruine wollen jurk met hem door de hal van een theater loopt. Daar staat een eenzame boom, een decorstuk van het soort waar de held in een komedie zich achter verschuilt; verder is alles glanzend zwart geschilderd. Less en zijn begeleidster hebben de afstand tussen het hotel en het theater rennend afgelegd en hij voelt dat zijn schone witte overhemd doorschijnend wordt van het zweet.

Waarom hij? Waarom hebben ze Arthur Less gevraagd? Een schrijver van het tweede garnituur die vooral beroemd is vanwege de banden die hij in zijn jeugd onderhield met de schrijvers en kunstenaars van de Russian River School, te oud om fris te zijn en te jong om te worden herontdekt, een schrijver die in een vliegtuig nooit naast iemand zit die weleens van zijn boeken heeft gehoord. Maar Less snapt wel

waarom. Dat is niet zo'n mysterie. Er was een rekensommetje gemaakt: welke literaire auteur is bereid onbetaald iemand te interviewen? Iemand die ten einde raad is. Hoeveel andere schrijvers die hij kende hadden 'natuurlijk niet' gezegd? Hoe ver hadden ze hun lijstje al afgewerkt voordat iemand zei: 'Arthur Less, dan?'

Hij was inderdaad ten einde raad.

Aan de andere kant van de muur hoort hij het publiek iets scanderen. Ongetwijfeld de naam H.H.H. Mandern. De afgelopen maand heeft Less zich ondergedompeld in de werken van H.H.H. Mandern, die ruimteoperettes waar hij eerst weerstand tegen had vanwege het speelgoedtaaltje en de belachelijk stereotiepe personages, maar waar hij toch in meegesleept raakte vanwege de vindingrijkheid, die beslist groter was dan de zijne. Zijn eigen nieuwe roman, een diepgravende verkenning van de menselijke ziel, leek een bijplaneetje naast de sterrenstelsels die deze man had bedacht. Maar wat moest hij hem vragen? Wat kun je aan een schrijver vragen, behalve: 'Hoe?' Waarop het antwoord, zoals Less maar al te goed weet, natuurlijk 'Geen idee!' luidt.

De begeleidster babbelt over het aantal zitplaatsen in het theater, de bestellingen bij de boekhandels, de promotietournee, het geld, het geld, het geld. Ze vermeldt ook dat H.H.H. Mandern voedselvergiftiging schijnt te hebben opgelopen.

'U zult het wel zien,' zegt de begeleidster, en achter een zwarte deur blijkt een lichte, schone kamer te liggen met een klaptafel waarop allerlei charcuterie uitgestald ligt. Daarnaast staat een dame met wit haar en een overdaad aan sjaals en onder haar: H.H.H. Mandern, die in een emmer braakt.

De dame richt zich tot Arthur en werpt een blik op de ruimtehelf. 'Wie bent u in godsnaam?'

New York: de eerste halte op een wereldreis. Of eigenlijk een toevalligheid, een netelige situatie waar Less zich uit moet

zien te redden. Hij is best trots dat het hem is gelukt. Het betrof een uitnodiging voor een huwelijk.

Arthur Less is de afgelopen vijftien jaar vrijgezel gebleven. Dat was na een lange periode waarin hij met de oudere dichter Robert Brownburn samenwoonde, een liefdestunnel die hij op zijn eenentwintigste was binnengevaren en waar hij als dertiger knipperend tegen het zonlicht weer uit was gekomen. Waar was hij? Ergens daarbinnen was hij zijn eerste jeugd kwijtgeraakt, als de eerste trap van een raket; die was leeg achter hem weggevallen. En hier kwam de tweede. De laatste. Hij zwoer dat hij die aan niemand zou wegschenken; hij wilde ervan genieten. Alleen. Maar hoe leef je alleen zonder alleen te zijn? De oplossing voor die kwestie kwam uit geheel onverwachte hoek: zijn oude rivaal Carlos.

Als iemand hem naar Carlos vraagt, noemt Less hem altijd 'een van mijn oudste vrienden'. De datum van hun eerste ontmoeting is precies te achterhalen: Memorial Day 1987. Less weet zelfs nog wat ze aanhadden: hij een groene Speedo en Carlos een fel banaangele. Ze lonkten naar elkaar, ieder van zijn kant van het terras, allebei met een glas witte wijn met spuitwater als een pistool in de hand. Er klonk een liedje, Whitney Houston die met iemand wilde dansen. Schaduw van een sequoia tussen hen in. Met iemand die van haar hield. Hadden we maar een tijdmachine en een videocamera! Om de ranke, roze met gouden Arthur Less en de gespierde, gebronsde Carlos Pelu in hun jeugd vast te leggen, toen uw verteller nog een kind was! Maar waarom een camera? Zij zien dat tafereel toch altijd wel voor zich zodra de naam van de ander valt. Memorial Day, witte wijn met spuitwater, Whitney Houston. Allebei zeggen ze met een glimlach dat de ander 'een van mijn oudste vrienden' is. Terwijl ze elkaar natuurlijk al op het eerste gezicht haatten.

Laten we toch die tijdmachine maar nemen, maar dan naar bijna twintig jaar later. We gaan naar het eerste decennium

van de eenentwintigste eeuw, naar San Francisco, een huis in de heuvels, aan Saturn Street. Zo'n geval op stellen, een glazen wand met daarachter een nooit bespeelde vleugel en een gezelschap van voornamelijk mannen dat een van de vele veertigste verjaardagen van dat jaar viert. Onder hen de inmiddels forsere Carlos, wiens overleden minnaar hem na een relatie van vele jaren onroerend goed heeft nagelaten dat Carlos van een paar percelen heeft uitgebouwd tot een vastgoedimperium met bezittingen in Vietnam en Thailand en zelfs een compleet, belachelijk vakantiedorp in India, zoals Less heeft gehoord. Carlos: nog hetzelfde waardige profiel, maar verder geen spoor meer van de gespierde jongeman in de banaangele Speedo. Voor Arthur Less was het maar een klein eindje lopen van het stulpje aan de Vulcan Steps waar hij nu alleen woonde. Een feestje; waarom ook niet? Hij koos een lessiaanse outfit – een spijkerbroek en een cowboyshirt, een heel klein beetje fout maar – en wandelde in zuidelijke richting over de helling naar Carlos' huis.

Ondertussen zat Carlos op een pauwentroon hof te houden. Naast hem, vijfentwintig jaar oud, donker, krullend haar, zwarte spijkerbroek en T-shirt, bril met schildpadmontuur en ronde glazen: zijn zoon.

Mijn zoon, zei Carlos tegen iedereen toen de jongen als prille puber voor het eerst zijn opwachting maakte. Maar het was zijn zoon niet, het was een neefje dat na de dood van zijn ouders naar zijn naaste familie in San Francisco was verscheept. Hoe hem te beschrijven? Grote ogen, bruin haar met uitgebleekte strepen erin en in die tijd een nogal strijdlustige houding; hij weigerde groente te eten of Carlos anders te noemen dan Carlos. Hij heette Federico (Mexicaanse moeder), maar iedereen noemde hem Freddy.

Op het feestje staaarde Freddy uit het raam, waar de mist de binnenstad aan het oog onttrok. Hij at inmiddels wel groente, maar noemde zijn wettelijke vader nog steeds Carlos. In zijn

donkere kleren zag hij er pijnlijk mager uit, met ingevallen borst, en hij miste weliswaar het vuur van de jeugd, maar verder had hij alle hartstochten van dien: je kon onderuitgezakt met een zak popcorn op schoot naar alle drama's en komedies zitten kijken die zijn hersenen op zijn gezicht projecteerden en achter de glazen van zijn bril met schildpadmontuur wervelden de gedachten als zeepbellen met iriserende vliesjes voorbij.

Freddy keek om toen hij zijn naam hoorde; een vrouw in een witzijden pakje met een kralensnoer van amber en de coole houding van Diana Ross. 'Freddy, lieverd, ik hoor dat je weer bent gaan studeren.' Wat wilde hij worden? vroeg ze vriendelijk. Trotse glimlach: 'Leraar Engels op een middelbare school.'

Daarop bloeide haar gezicht open. 'God, wat goed! Ik ken helemaal geen jonge mensen die voor de klas willen.'

'Eerlijk gezegd komt het vooral doordat ik niet van mensen van mijn leeftijd hou, denk ik.'

Ze viste de olijf uit haar martini. 'Lastig voor je liefdesleven.'

'Zal wel. Maar ik heb eigenlijk geen liefdesleven,' zei Freddy. In een lange teug dronk hij zijn glas champagne leeg.

'Dan moeten we de ware voor je zien te vinden. Je kent mijn zoon, Tom...'

Naast hen: 'En hij is nog wel dichter!' Carlos kwam aanlopen met een glas witte wijn schuin in zijn hand.

De vrouw (de beleefdheid vereist dat ik haar voorstel: Caroline Dennis, in software; Freddy zou haar heel goed leren kennen) slaakte een kreetje.

Freddy keek haar verlegen aan en glimlachte even. 'Ik ben een waardeloze dichter. Carlos herinnert zich gewoon nog dat ik dat als kind wilde worden.'

'Ja, dat was dus vorig jaar,' zei Carlos met een glimlach.

Freddy zweeg; zijn donkere krullen trilden mee met de gedachten in zijn hoofd.

Mevrouw Dennis lachte parelend. Ze zei dat ze van poëzie hield. Ze was altijd dol geweest op Bukowski 'en dat soort mensen'.

'Hou je van Bukowski?' vroeg Freddy.

'O nee,' zei Carlos.

'Sorry, Caroline. Maar die vind ik nog slechter dan mezelf.'

De boezem van mevrouw Dennis bloosde en Carlos vestigde haar aandacht op een schilderij van een oude vriend van de Russian River School en Freddy, die zelfs niet in staat was om de groente van de smalltalk te verteren, beende naar de bar voor een nieuw glas champagne.

Arthur Less bij de voordeur, zo'n lage muur met een witte deur die het huis aan het oog onttrekt dat aan de andere kant op de neerwaartse helling ligt, en wat zullen de mensen zeggen? *O, wat zie je er goed uit. Ik heb het gehoord, van jou en Robert. Wie blijft er in het huis wonen?*

Hoe kon hij weten dat er negen jaren achter die deur lagen?

'Hallo, Arthur! Wat heb jij nou aan?'

'Carlos.'

Twintig jaar later en nog steeds, die dag in die kamer: oude rivalen op oorlogspad.

Naast hem: een jongeman met krullen en een bril, kaarsrecht.

'Arthur, ken je mijn zoon nog, Freddy...'

Het ging zo makkelijk. Freddy hield het bij Carlos thuis niet uit en stond vaak na een lange vrijdag lesgeven en een happy hour met een paar studievrienden in zijn eentje bij Less voor de deur, aangeschoten en van plan het hele weekend in bed te blijven. De volgende dag verzorgde Less de katerige Freddy met koffie en oude films en op maandagmorgen gooide hij hem er weer uit. Dat gebeurde in het begin ongeveer eens per maand, maar het werd een gewoonte en Less betrapte zichzelf er op een vrijdagavond op dat hij teleurgesteld was toen de

bel niet ging. Vreemd om tussen zijn warme witte lakens in het zonlicht dat tussen de trompetbloemen door naar binnen viel wakker te worden met het gevoel dat er iets ontbrak. De volgende keer dat hij Freddy zag, zei hij dat hij niet zoveel moest drinken. Of zulke afgrijselijke poëzie moest voordragen. En hier had hij een sleutel. Freddy zei niets, stak de sleutel in zijn zak en gebruikte hem wanneer het hem uitkwam (hij heeft hem nooit teruggegeven).

Een buitenstaander zou zeggen: *Allemaal best, als je maar niet verliefd wordt*. Daar zouden ze allebei om hebben gelachen. Freddy Pelu en Arthur Less? Freddy was zo ongeïnteresseerd in romantiek als iemand van zijn leeftijd hoort te zijn; hij had zijn boeken, zijn lessen, zijn vrienden en zijn vrijgezellenbestaan. De oudere Arthur deed niet moeilijk en vroeg niets. Freddy vermoedde ook dat het zijn vader tot razernij dreef dat hij met zijn oude aartsrivaal naar bed ging en hij was nog jong genoeg om er plezier in te hebben zijn pleegvader te kwellen. De gedachte kwam niet bij hem op dat Carlos weleens opgelucht zou kunnen zijn dat hij van hem af was. Wat Less betreft, Freddy was niet eens zijn type. Arthur Less viel altijd op oudere mannen: die waren het echte gevaar. Zo'n jongetje dat niet eens wist wie de Beatles waren? Een verzetje, tijdverdrijf, een hobby.

Natuurlijk had Less ook andere, serieuzere minnaars in de jaren dat hij met Freddy omging. Daar was de historicus van de universiteit van Californië die bereid was twee uur te rijden om met Less naar het theater te gaan. Kaal, rode baard, fonkelende ogen, flonkerende geest: een genot om een tijdje volwassen te zijn met een andere volwassene, een levensfase – begin veertig – te delen en samen te lachen om de angst voor de vijftig. In het theater keek Less opzij, zag Howards profiel in het licht van het toneel en dacht: een goede levensgezel, een goede keus. Had hij van Howard kunnen houden?

Goed mogelijk. Maar de seks was ongemakkelijk, te specifiek ('Knijp daar eens, oké, nu hier aanraken, nee, hoger, nee, hóger, nee, HOGER!'), het voelde alsof je auditie deed voor het corps de ballet. Maar Howard was aardig en hij kon koken; hij deed boodschappen en maakte een zuurkoolsoep die zo heet gekruid was dat Less er een beetje stoned van werd. Hij hield Less' hand vaak vast en keek hem glimlachend aan. Less wachtte een halfjaar af of de seks zo zou blijven, maar er veranderde niets en hij zei er ook niets over, dus ik neem aan dat hij wist dat het toch geen liefde was.

Er waren er nog meer; veel, veel meer. De Chinese bankier die viool speelde en in bed leuke geluiden maakte, maar kuste alsof hij die handeling alleen uit de film kende. De Colombi-aanse barman die ontegenzeggelijk charmant was, maar onmogelijk Engels sprak en alle uitdrukkingen verhaspelde; Less' Spaans was nog beroerder. De architect uit Long Island die in een flanelen pyjama sliep en met een slaapmuts op, als iemand uit de stomme film. De bloemist die erop stond buiten seks te hebben, wat tot een doktersbezoek leidde waarbij Less niet alleen om een soa-test, maar ook om een middel tegen *poison oak*-eczeem moest vragen. De nerds die er blind van uitgingen dat Less het nieuws uit de techwereld op de voet volgde, maar zich niet verplicht voelden de literatuur te volgen. De politici die hem de maat namen alsof ze een pak voor hem moesten maken. De acteurs die hem uitprobeerden op de rode loper. De fotografen die hem in het juiste licht wilden zetten. Veel van die mannen zouden er best mee door hebben gekund. Heel wat mensen kunnen ermee door. Maar als je de echte liefde hebt gekend, kun je niet meer leven met iemand die 'ermee door kan'; dat is erger dan met jezelf leven.

Het zal dan ook geen verbazing wekken dat Less telkens weer terugkeerde bij de dromerige, simpele, vitale, onschadelijke, jonge boekenwurm Freddy.

Zo gingen ze negen jaar door. En toen, op een dag in de herfst, was het afgelopen. Freddy was natuurlijk veranderd, van een vijftientigjarige in een man van midden dertig: docent aan een middelbare school, overhemd met korte mouwen, zwarte das; Less sprak hem vaak aan met ‘meneer Pelu’ (waarbij hij soms zijn hand opstak alsof hij bij hem in de klas zat). Meneer Pelu had nog steeds krullen, maar zijn brilmontuur was nu van rode kunststof. Hij paste niet meer in de kleren uit zijn magere tijd; hij was van broodmagere jongen uitgegroeid tot een volwassen man met schouders, een borstkas en een beginnende zachtheid rond de buik. Hij kwam niet meer elk weekend dronken de trap op stommelen en slechte poëzie reciteren. Maar dat ene weekend wel. Hij kwam van de trouwpartij van een vriend aangeschoten en met een rood hoofd aanzetten en hing tegen Less aan nadat hij lachend de vestibule in was gewankeld. Een nacht waarin hij zich aan Less vastklampte en lichaamswarmte uitstraalde. En een ochtend waarop hij met een zucht meedeelde dat hij iemand had leren kennen die een monogame relatie wilde. Dat had Freddy beloofd, ongeveer een maand geleden. En hij vond het tijd worden dat hij zijn belofte nakwam.

Freddy lag op zijn buik met zijn hoofd op Less’ arm. Het schuren van zijn stoppels. Op het nachtkastje werd een paar manchetknopen uitvergroot door zijn rode bril. ‘Weet hij van mij?’ vroeg Less.

Freddy tilde zijn hoofd op. ‘Wát van jou?’

‘Dit.’ Met een gebaar naar hun naakte lichamen.

Freddy keek hem recht aan. ‘Ik kan niet meer langskomen.’
‘Begrijp ik.’

‘Het zou leuk zijn. Het was altijd leuk. Maar het kan niet meer.’

‘Begrijp ik.’

Freddy leek nog iets te willen zeggen, maar hield het voor zich. Hij zweeg, maar zijn blik was die van iemand die een

foto in zijn geheugen prent. Wat zag hij? Hij wendde zich af en greep naar zijn bril. 'Je moet me kussen als bij een afscheid.'

'Meneer Pelu,' zei Less, 'dit is geen echt afscheid.'

Freddy zette zijn rode bril op en in beide aquaria zwom een blauw visje.

'Wil je dat ik eeuwig hier bij je blijf?'

Een straaltje zon viel tussen de trompetbloemen door naar binnen en maakte een patroontje op een bloot been.

Less keek naar zijn minnaar en misschien schoot er een reeks beelden door zijn hoofd – een smokingjasje, een hotelkamer in Parijs, een feest op een dakterras – of misschien alleen de sneeuwblindheid van paniek en verlies. Een boodschap in morse uit zijn brein die hij verkoos te negeren. Hij boog zich naar Freddy toe en gaf hem een lange kus. Toen liet hij hem los. 'Zo te ruiken heb je mijn eau de toilette op,' zei hij.

De bril, die de vastberadenheid van de jongeman had versterkt, vergrootte nu zijn toch al grote pupillen. Ze schoten heen en weer over Less' gezicht, alsof ze lazen. Hij leek al zijn krachten te verzamelen om te glimlachen, en dat deed hij uiteindelijk.

'Was dat je beste afscheidskus?' vroeg hij.

Toen, een paar maanden later, lag de uitnodiging op de mat voor het huwelijk van Federico Pelu en Thomas Dennis. Lastig. Hij kon de uitnodiging onmogelijk aannemen, want iedereen wist dat hij Freddy's oude geliefde was; er zou worden gegniffeld en gefronst en dat zou Less onder normale omstandigheden niets hebben kunnen schelen, maar de gedachte aan de glimlach op Carlos' gezicht was te veel. Die medelijdende glimlach. Less was Carlos al bij een kerstfeestje tegen het lijf gelopen (een brandgevaarlijke aangelegenheid met veel dennentakken), waarbij hij hem apart had genomen om hem te bedanken voor de generositeit waarmee hij Freddy had losgelaten: 'Arthur, je weet dat mijn zoon niet de ware voor je was.'

Toch kon hij de uitnodiging ook niet zomaar afslaan. Thuis zitten terwijl alle oude vrienden in Sonoma bij elkaar waren om Carlos' geld op te drinken – en hem hoe dan ook uit te lachen. De trieste jonge Arthur Less was de trieste oude Arthur Less geworden. Er zouden lachwekkende oude verhalen uit de mottenballen worden gehaald en nieuwe uitgeteerd. De gedachte was onverdraaglijk; hij kon haar onmogelijk afslaan. Lastig, lastig, dit leven.

Tegelijk met de uitnodiging kwam er een beleefde herinnering aan een verzoek te komen doceren aan een universiteit in Berlijn, compleet met het krappe honorarium en de krappe tijd die hem nog restte voor een reactie. Less zat aan zijn bureau en keek naar de brief: de steigerende hengst op het briefhoofd leek een erectie te hebben. Het gezang van hamerende dakdekkers en de geur van gesmolten teer kwamen door het open raam naar binnen. Toen trok hij een la open om een stapel andere onbeantwoorde uitnodigingen tevoorschijn te halen, en diep in zijn computer zaten er nog meer, en nog dieper begraven onder de berichtjes in zijn telefoon zat de rest. Less zat achter zijn bureau, het raam rinkelde van het lawaai van de bouwvakkers en hij dacht na. Een aanstelling als gastdocent, een conferentie, een schrijfretraite, een reisverhaal, enzovoort. En net als bij de Siciliaanse nonnen die één keer per jaar zingend achter een opgetrokken gordijn verschijnen zodat hun familie hen kan zien, ging er voor Arthur Less in zijn kleine studeerkamer in zijn kleine huis een gordijn open met daarachter een bijzonder idee.

Het spijt me, schreef hij terug, maar ik ben dan in het buitenland. Doe mijn hartelijke groeten aan Freddy en Tom.

Hij nam alle uitnodigingen aan.